

## Strehler și Goldoni

**F**rământările din viața politică a Italiei nu l-au ocolit nici pe regizorul Giorgio Strehler. Acuzat – pe nedrept, susține el – de dezordine în gestiunea Școlii de la Piccolo Teatro, Strehler, acum la 70 de ani, s-a instalat la Lugano, în Elveția, de unde veghează la soarta teatrului pe care l-a întemeiat. Privirea artistului se îndreaptă cu nostalgie spre trecut.

■ Pregătesc un spectacol după „Memoriile” lui Goldoni. Am scris un scenariu despre viața dramaturgului, pe la începutul anilor '70, pentru televiziunea italiană. S-a preferat finanțarea filmului „Molière” al lui Mnouchkine. L-am transformat pentru teatru. Goldoni va fi văzut în patru etape ale vieții sale; eu am să joc personajul la bătrânețe, între 1650 și 1662, anul în care s-a decis să vină să trăiască la Paris. Se vor auzi și cuvintele lui, și ale mele, care cred că nu îl trădează.

□ Goldoni a fost autor, director de trupă, reformator al teatrului italian. Nu a dus lipsă de detractori. Când îl evocați, nu încercați de fapt să vorbiți despre dumneavoastră?

■ Pentru Goldoni teatrul era o parabolă a vieții, a destinului uman, teatrul era lumea. A aparținut secolului luminilor. Dar a văzut mult mai departe de epoca sa și dragostea lui pentru umanitate era imensă. Molière este geniul, dar marile sale personaje tragice sau comice sînt ca niște înălțimi magnifice în jurul cărora gravitează oameni cu existență certă, dar absorbiți de hăul din preajma piscurilor. Goldoni compune, dimpotrivă, un teatru al umanității corale. El a pus în scenă lumea noastră limitată, alcătuită din nimicuri, care iubește și e geloasă, unde fiecare are locul său, mare sau mic.

□ Când, în 1947, ați montat Sluga la doi stăpîni, care era tradiția italiană în materie de Goldoni?

■ Însăpăimîntătoare. Publicul fugea de el, era îmbîcsit de praful manualelor. Sluga a fost un succes. Cred că Visconti și cu mine i-am redat lui Goldoni măsura umană. A fost o victorie culturală.

□ Din 1947, ați reluat mereu Sluga. Și totuși spectacolul nu s-a

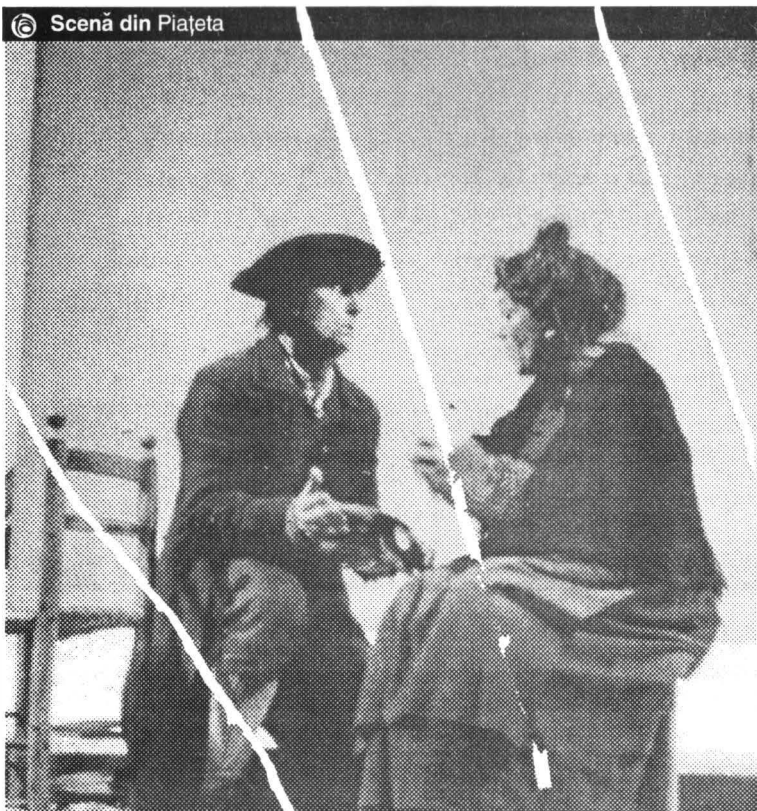
sclerozat. Acum reluați Piațeta, creată în 1975, și Gilceville din Chioggia, creată în 1964. Două piese despre imposibila comunicare între două lumi. Timpul care a trecut v-a modificat viziunea?

■ Cred că Sluga este un caz aparte în istoria teatrului. O jucăm de 45 de ani și se pare că nu vrea să adoarmă în paginile unei cărți. Poate că și peste ani se va mai juca în așa-zisa montare a lui Strehler. De ce nu? Timpul trece. Am reînnoit mereu acest spectacol. Există șapte sau opt versiuni, actorii sînt alții, cu excepția lui Arlecchino, interpretat de Soleri. Acum cinci ani mă hotărîsem să fac un spectacol de adio. Ideea mi-a venit într-o seară, la Paris: la sfîrșitul reprezentației actorii și-au scos măștile și i-am văzut, brusc, bărbăți cu părul alb, deși cu cinci minute înainte făceau tumbă în fața publicului. M-am gîndit că e emoționant, dar inuman. Tot atunci Școala de la Piccolo tocmai scotea prima promoție. Ne gîndeam la spectacolul de absolvire. S-a început lucrul la Sluga și astfel s-a născut o „ediție a debutului”, cu tinerii actori.

Ideea de a relua Piațeta și Gilceville din Chioggia mi-a venit cînd se celebra bicentenerul morții lui Goldoni. Am regăsit decorurile de la Piațeta într-un depozit, bine păstrate de 15 ani. Erau doar puțin pudrate parcă de pulberea timpului. Și atunci asistentul meu, Damiani, mi-a spus: „În locul tău nu le-aș schimba”. Și eu i-am răspuns: „Ce să schimb? Totul s-a schimbat, eu sînt altul, actorii sînt diferiți, viața este nouă!” Sigur, se joacă altfel, ca astăzi, dar ca să se poată observa ce am cîștigat sau ce am pierdut – niciodată nu se cîștigă și nu se pierde totul – ar trebui să pot confrunța cele două versiuni. E imposibil. Oricum, un lucru e sigur: nici publicul, nici actorii nu mai sînt copleșiți de farmecul zăpezii care cade peste piațetă, o ninsoare teatrală, de hîrtie, cu confetti de carnaval. Pe vremuri, cînd am descoperit acest material, eram ca niște copii, subjuogați de magia lui, de unde și naivitatea, o prospețime care nu se va mai repeta. Și actorii spuneau: „Faimoasa zăpadă din Piațeta!”

Decorul de la Gilceville nu era la fel de bine păstrat. Am proiectat unul care semăna cu cel din prima versiune – scena era într-o ceață cenușie de septembrie venețian –, dar mai viu, mai puternic. Comedia lui Goldoni este de o mare asprime. Eu m-am maturizat. Societatea italiană, societatea europeană s-au năruit. Și în anii '60 valorile despre care era vorba în Gilceville păreau străine, dar mai exista forța de a face o nebulie – mai '68, de exemplu. În societatea noastră nu mai există demnitatea sărăciei, am pierdut elanurile, ca să nu mai vorbim de valori. Oamenii neînsemnați din Gilceville sînt onești, sinceri, gata să se înfurie, mînioși, dar incapabili de ură. Sînt solidari și fericiți, mîncă pîine, beau vin și dansează toată noaptea. Ne fac să rîdem, dar ne gîndim: eu mai sînt capabil să mă înfurii, să fiu ferm în legătură cu niște principii? Și îi iubim pe acești oameni, pentru că trezesc în inima noastră o emoție a cărei amintire am păstrat-o și pe care n-ar fi trebuit s-o pierdem. Spectacolul meu nu e un manifest, dar cred că e mai violent decît cel de acum douăzeci de ani.

■ Fragmente din interviu publicat de Odile Quirat în revista „Le Nouvel Observateur”, 24-30 iunie 1993



Scenă din Piațeta